

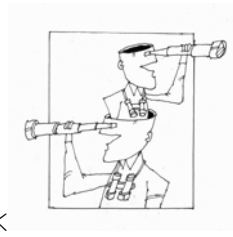
Vurdering af risiko for vold i socialpsykiatrien

Af Anne-Sofie Aalborg

Indledning

Inden for de seneste år, har vold i socialpsykiatrien været et stigende problem. Helt konkret har der i de seneste år været meget alvorlige tilfælde af vold samt vold med døden til følge på de socialpsykiatriske botilbud (Social og Indenrigsministeriet 2016:1). En undersøgelse foretaget af FOA blandt 792 medlemmer viser, at op mod halvdelen af ansatte på botilbud for voksne med psykiske sygdomme har været udsat for fysisk vold i forbindelse med deres arbejde inden for det seneste år (FOA Kampagne og Analyse 2014:1) Som ansat i socialpsykiatrien tilhører man derved en gruppe, som er i øget risiko for at blive udsat for vold og trusler i forbindelse med arbejdet. Socialarbejdere i socialpsykiatrien er således vant til at forholde sig til vold og trusler og ligger derfor formentlig inde med en unik praksis-viden, der med fordel kunne bringes i spil i undersøgelser omhandlende identificering af risikofaktorer samt forebyggende indsatser i forbindelse med vold i socialpsykiatrien.

Identifikationen af risikofaktorer og vurderingen af graden af risiko er nemlig afgørende for, hvilken prognose socialarbejderne stiller i forhold til omfanget og karakteren af problemet, samt hvilken indsats, der forekommer mest hensigtsmæssig. I situationer med risiko for vold, bliver vurderingerne dog vanskeliggjort, da de er kontekstuel og situationelt baseret og derfor kræver, at

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

socialarbejderne hurtigt er i stand til at vurdere risikoen samt eventuelt opnå enighed om forebyggende og konfliktnedtrappende tiltag.

I denne artikel undersøges forskellige risikovurderinger mellem socialarbejdere igennem en holdningsundersøgelse. Fokus ligger særligt på, hvilket grundlag socialarbejdere vurderer risiko for vold på, samt hvilke rammer de træffer forskellige præventive beslutninger ud fra.

Metode

Til sammenligning af socialarbejdernes risikovurderinger er den horisontale vignetmetode blevet anvendt - både kvantitativt og kvalitativt.

Vignetundersøgelsen er en sociologisk undersøgelsesmetode, der egner sig, når man ønsker at undersøge menneskers opfattelser, vurderinger og holdninger (Ejrnæs & Monrad 2012:13f). Det centrale kendetegn ved denne metodik er, at der anvendes en fælles vignet eller case, som danner udgangspunkt for de spørgsmål, der stilles i både det kvantitative spørgeskema og i de kvalitative fokusgruppeinterviews. Fordelen ved denne metode er dermed, at forskeren selv sætter scenen for deltagerne besvarelser og sikrer, at de svarer ud fra samme præmis. Dermed kan undersøgelsens validitet siges at være øget, da alle deltagerne i undersøgelsen tager stilling til det samme scenarie.

Konstruktion af vignetten

For at respondenterne og informanterne skulle finde situationen i vignetten realistisk og genkendelig, var det essentielt at formulere en fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet. Dette blev imødekommet ved at konstruere vignetterne med udgangspunkt i variabler fra de to strukturerede kliniske risikovurderingsmetoder BVC og HCR-20, der ofte anvendes i psykiatrien til at kortlægge om en situation indebærer risiko for vold (Hvidhjelm 2012:18ff). Ydermere blev vignetten pilottestet ved flere forskellige relevante fagpersoner inden for området. Vignetten kan læses nedenfor.

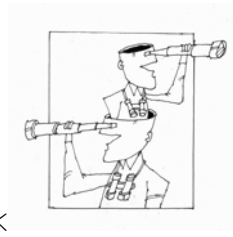

Martin er 38 år gammel og diagnosticeret med skizofreni. Martin er efter en episode med grov vold dømt til psykiatrisk behandling og har de sidste 4 måneder opholdt sig på retspsykiatrisk afdeling. Martin er flyttet ind på det socialpsykiatriske botilbud Birkebo i dag kl. 10. Personalet fra den retspsykiatriske afdeling oplyser i funktionsbeskrivelsen, at de oplever Martin som værende meget impulsstyret. Han er ofte larmende, højtråbende og har svært ved at sidde stille. De er desuden af den opfattelse, at han har en meget lav sygdomsindsigt og i perioder ikke ønsker at tage sin medicin. Martin har et stort forbrug af alkohol og cigaretter.

Samme dag som Martin er flyttet ind, går han ind i opholdsstuen for at låne penge af de andre beboere. Da ingen af de andre beboere vil låne penge til ham, sparker han hårdt til sofabordet. Herefter han går ind i sin lejlighed og sætter meget høj musik på. Personalet beslutter sig for at lade Martin være, da de vil give ham ro til at finde sig til rette på stedet.

Senere, da Martins kontaktperson udleverer hans medicin, går han væk med det fyldte medicinbæger. Kontaktpersonen går efter ham og forsøger at motivere ham til at indtage medicinen med det samme. Martin siger, at ingen skal fucking bestemme, om han skal tage sine piller eller ej, hvorefter han smider medicinen på gulvet og går hen til opholdsstuen, hvor to andre beboere befinder sig. Her sætter han sig og tænder en cigaret. Han asker på gulvet og taler vredt og højlydt med sig selv.

I forhold til undersøgelsen af socialarbejdernes handletendenser, skal nævnes, at vignetterne er envejs-narrative konstruktioner, og at socialarbejdernes læsning af vignetten er løsrevet fra deres konkrete praksis. Med denne undersøgelse opnås dermed ikke viden om den kropslige og følelsesmæssige karakter, og det er muligt, at socialarbejdernes handletendens ville være anderledes, hvis de stod i en reel situation, hvor der var risiko for vold (Manstead og Parkinson 1993:295). Det er derfor væsentligt at være opmærksom på, at selv om

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

vignetmetoden kan være egnet til at afdække specifikke holdninger, så kan den ikke belyse hvordan deltagerne i undersøgelsen faktisk handler.

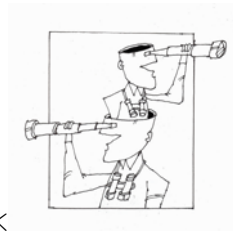
Indsamling af empiri

Metoden til indhentning af empiri er en kombinationen af en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse på 27 forskellige socialpsykiatriske botilbud samt tre kvalitative fokusgruppeinterviews.

Den kvantitative spørgeskemaundersøgelse er en relevant metode til at opnå en generalisering af socialarbejdernes risikovurderinger og er væsentlig i undersøgelsen af, om der findes en sammenhæng mellem deres risikovurderinger (Ejrnæs m.fl. 2012:27). Omdrejningspunktet i spørgeskemaet var således vignetten, og respondenter blev bedt om at forestille sig at vedkommende er kontaktperson for Martin - vignettens hovedperson. Spørgsmålene i spørgeskemaet relaterede sig til hvilke faktorer i vignetten, som respondenter fandt særlig bekymrende samt hvilke handlinger, der forekommer relevante.¹

Udvælgelsesmetoden af respondenter har været en klyngeudvælgelse via en kommuneliste. Alt i alt modtog 1359 medarbejdere en mail med link til spørgeskemaet. Af disse oprettede 383 et spørgeskema. Svarprocenten beregnes ud fra det spørgsmål, relateret til vignetten, med flest besvarelser. Dette spørgsmål havde 179 respondenter besvaret. Dette betyder at svarprocenten ligger på 13%. En svarprocent på 13% må desværre siges at ligge i den lave ende, og besvarelserne er således formentligt ikke et repræsentativt udsnit af populationen. Dog er vignetterne med til at sikre validiteten, da respondenterne har svaret inden for samme kontekst (Ejrnæs & Monrad 2012:141). Dertil vurderes det, at resultaterne er analytisk interessante, selv om de ikke er

¹ Hele spørgeskemaet kan rekvireres ved henvendelse til forfatteren.

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

generaliserbare, fordi de giver indblik i socialarbejdernes konkrete risikovurderinger på en ny måde.

De kvantitative data anses i denne artikel som rå data, der ikke i sig selv forklarer undersøgelsesspørgsmålene tilstrækkeligt, men ved at kombinere spørgeskemaundersøgelsen med kvalitative fokusgruppeinterview, skabes et mere reflekterende, nuanceret og dybdegående billede af socialarbejdernes risikovurderinger. 16 socialarbejdere fra fire forskellige socialsocialpsykiatriske botilbud deltog ved de tre fokusgruppeinterview. Ud over en sygeplejerske, en plejer og en social og sundhedshjælper, var resten af informanterne socialpædagoger og social- og sundhedsassistenter. Ved det første interview deltog lederen på stedet desuden i interviewet. Omdrejningspunktet i fokusgruppeinterviewene var vignetterne, der således fungerede som katalysator for dialogen.

Risikovurderingerne

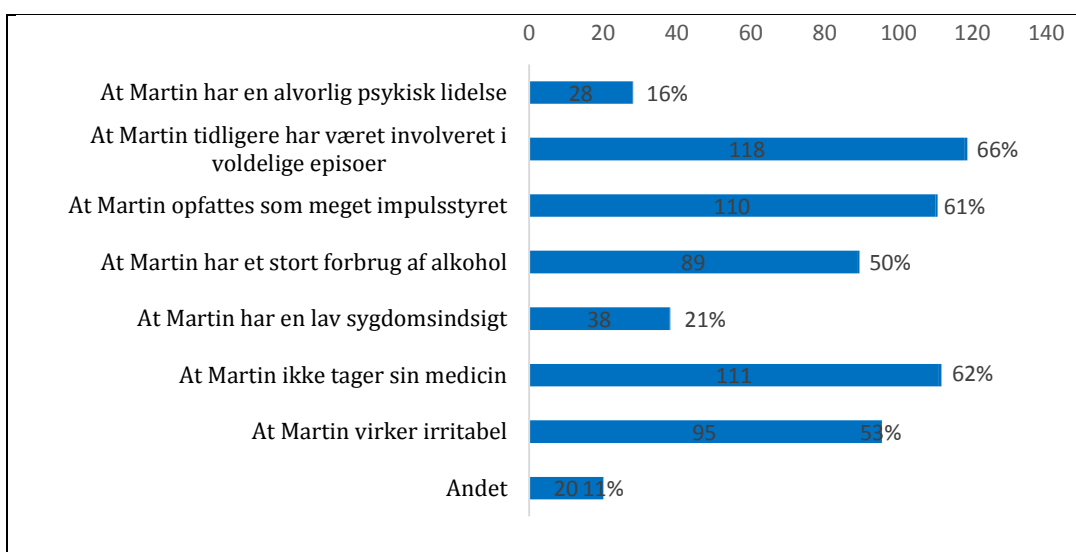
Generelt i fokusgruppeinterviewene registreres en tendens til, at socialarbejderne ikke var bekymrede over de enkelte risikofaktorer i vignetten, men snarere kombinationen og akkumuleringen af dem.

I spørgeskemaet blev respondenterne bedt om at prioritere de tre risikofaktorer i vignetten, som de lagde mest vægt på i deres vurdering af risikoen for vold. Det bør her nævnes, at en del af respondenterne ikke holdt sig inden for denne afgrænsning, hvorfor tabellerne udelukkende illustrerer grove tendenser. Dette kan dog afspejle, at socialarbejderne vurderer, at en kombination af mange forskellige faktorer har betydning, hvorfor det har været vanskeligt at holde sig inden for de opstillede rammer. Fordelingen kan aflæses i nedenstående tabel.

Tabel 1. Hvilke faktorer i vignetten om Martin, vurderer du er særligt bekymrende? (Sæt tre krydser)

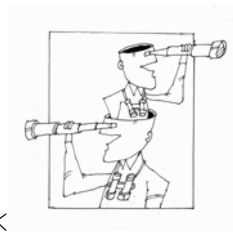
DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

(n=179)

Ovenstående tabel illustrerer, at der blandt socialarbejderne findes store holdningsmæssige forskelle til hvilke faktorer, der kan give anledning til bekymring. Der registreres en nogenlunde jævn fordeling i bekymringsparametrene hvilket indikerer, at der ikke er en dominerende opfattelse af hvilke risikofaktorer, der er særligt bekymrende.

I den kvantitative undersøgelse var spørgsmålene formuleret til udelukkende at omhandle de parametre ved den psykisk syge person. Dog blev det tydeligt, at når socialarbejderne selv fik lov at sætte ord på deres bekymringer, vægtede de i højere grad faktorer, der influerer på samspillet mellem personalet og den psykisk syge person. I socialarbejdernes optik må risikoen for vold i socialpsykiatrien derfor forstås som et komplekst samspil, mellem flere parametre, der både relaterer sig til personen med den psykiske sygdom, konteksten og samspillet med personalet. Det bemærkes f.eks at mange informanter fandt det bekymrende, at Martin var nyligt indflyttet på botilbuddet. Bekymringen synes især at omhandle, at der endnu ikke var etableret et relation mellem ham og personalet. Dette beskrives af en informant fra det andet fokusgruppeinterview.

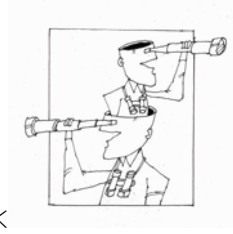
DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

"Meget af vores arbejde går med den der relation, og det med at fornemme, hvor er de her mennesker henne, som vi arbejder sammen med, og når man ikke kender ham, så er det jo som at stå over for en fremmed, og så kan man jo ligeså godt puste til ilden, som man kan prøve at slukke det."

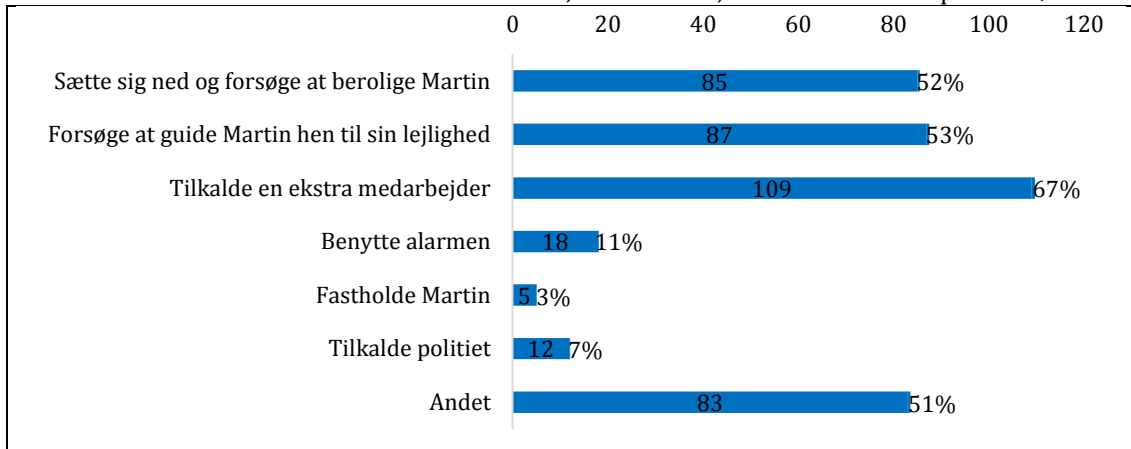
De strukturerede risikovurderingsværktøjer som socialarbejderne i dag anvender til at vurdere om der er risiko for vold, er ofte bygget op omkring specifikke risikofaktorer relateret til personen med den psykiske sygdom (Pedersen & Bengtsson 2012:20). Dermed afspejles kompleksiteten i samspillet mellem personalet og beboeren ikke. For at sikre risikoværktøjernes relevans og anvendelighed i den virkelighed praktikerne oplever, kan man således argumentere for, at de bør videreudvikles i samspil med praksis og tage afsæt i den måde, socialarbejderne vurderer risikoen på - altså ud fra en meget større kompleksitet og med inddragelse af andre typer faktorer som samspil mellem beboer og personale samt kontekst.

Handletendenserne

I nedenstående tabel illustreres socialarbejdernes tilkendegivelser af hvilke handlinger de finder mest relevante i forhold til situationen til sidst i vignetten. Det bør nævnes, at der ved dette spørgsmål ikke var sat restriktioner på svarafgivelsen, idet handlemulighederne ikke er gensidigt udelukkende. Derfor har nogle af respondenterne afgivet mange meningstilkendegivelser og andre få.

Tabel 2. I situationen med Martin til sidst i casen, mener du så, at Martins kontaktperson bør...?

n=168

Som det er illustreret i tabellen, mener størstedelen af respondenterne, at Martins kontaktperson bør tilkalde en ekstra medarbejder og at Martin bør følges hen til sin lejlighed. Færrest respondenter vurderer, at kontaktpersonen i vignetten bør fastholde Martin og/eller tilkalde politiet. Den overordnede tendens er således, at socialarbejderne mener, at situationen bør håndteres med så lidt magtanvendelse som muligt. Det til trods for, at lovens rammer muliggøre anvendelsen af magt i situationen og at over 85% (n=158) af respondenterne vurderede, at der i nogen, høj eller meget høj grad var risiko for henholdsvis fysisk vold og psykisk vold i vignetten. Af det kvalitative materiale fremgår at være flere forskellige årsager til at socialarbejderne vælger mere risikable handlingsalternativer, særligt socialarbejdernes forestillinger om det gode sociale arbejde, styringen af socialpsykiatrien og organisatoriske følelsesnormer.

Det gode sociale arbejde

Flere forskellige steder i interviews og i spørgeskemaet giver socialarbejderne udtryk for en holdning om, at det gode sociale arbejde er kendetegnet ved det man kunne betegne som en symbolsk interaktionistisk tilgang.

Overordnet bemærkes en tendens til, at samspillet mellem personalet og den psykisk syge person står centralt i socialarbejdernes risikovurdering.

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

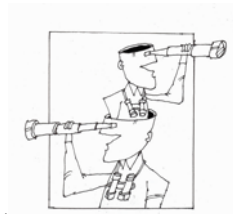
I den symbolske interaktionisme er forståelsen af hverdagslivets handlinger og relationen mellem individet og dets (sociale) omgivelser essentiel. Det antages, at mennesker ikke reagerer på andre menneskers adfærd, men på deres tolkning og opfattelse af adfærd. Inden for denne forståelse fokuseres der snarere på processer end på statiske egenskabsforklaringer, og man er mere optaget af nuets betydning end historiens (Levin & Trost 2015: 107ff). Socialarbejderne tager dermed afsæt i beboernes handlinger snarere end i statiske karaktertræk, og forsøger primært at nedtrappe situationen igennem dialog og beroligende adfærd. Udtalelsen nedenfor er fra lederen på det botilbud, hvor det første interview fandt sted.

"Men jeg synes bare også tit, jeg oplever, at så siger de andre beboere eller patienter: "Jamen han havde det sgu svært" (...) De har da selv prøvet at stå i en situation. Så jeg tænker, at det nærmere vil give dem tillid at se, at det bliver håndteret på en ordentlig måde og ikke bare sådan: "så er det bare en fastholdelse, og det er da noget lort med dig". At de tænker, at hvis jeg en dag står i den situation, så er der sgu nogen, der tager hånd om mig og ser mig som et menneske i stedet for bare en eller anden retspsykiatrisk patient."

I ovenstående citat illustreres hvorledes der forekommer at være stærkt negative forestillinger om fastholdelse. Dermed bliver nogle af de handlingsalternativer, der kan benyttes for at skabe sikkerhed for de ansatte, konstrueret som negative og i opposition til den symbolsk interaktionstiske opfattelse af gode sociale arbejder. Ved så stærke holdninger kan man forestille sig, at nogle socialarbejdere finder det vanskeligt at opponere og foreslå legitime handlingsalternativer til at skulle håndtere situationen selv.

Ikke egnet til socialpsykiatrien

I datamaterialet registreres, at der blandt nogle ledere er den holdning, at man bør tåle at blive udsat for et psykisk hårdt arbejdsmiljø, hvis man vil arbejde i socialpsykiatrien. Ifølge Järvinen og Mik-Meyer (2012) forventes det af socialarbejdere i dag, at de involverer deres personlighed i arbejdet og viser

empati, engagement og entusiasme. Imidlertid bemærkes en holdning blandt nogle ledere i socialpsykiatrien til, at man ikke bør involvere sig selv for følelsesmæssigt. Dette blev tydeligt ved flere udsagn blandt socialarbejderne og hos lederen ved det første fokusgruppeinterview. Når socialarbejderne på den ene side forventes at involvere deres personlighed og på den anden side undertrykke visse følelser, arbejder de i et spændingsfelt af modstridende krav og forventninger. Et spændingsfelt som dette kan jf. Järvinen & Mik-Meyer (2012) føre til følelsen af frustration og usikkerhed (Järvinen & Mik-Meyer 2012:27). Denne usikkerhed kommer til udtryk i citatet fra en socialarbejder fra tredje fokusgruppeinterview.

"Ja, der kommer lidt Tarzan over det, og det er lidt forbudt at være bange. Det er det simpelthen. Man kan ikke gå rundt og være bange hver dag, men det er også forbudt at give udtryk for, at "nu er jeg sgu utryg!" (...) Men når der så kommer en bekymring fra personalet til leder, så kommer der så en bemærkning, det har vi hørt mere end en gang, "jamen så er du jo ikke egnet til at være i socialpsykiatrien..." Og det er jo også en skævvridning, der er med til at gøre, at man tænker: Gud, kan jeg nu ikke finde ud af mit arbejde mere, er jeg ikke god nok? Er mine vurderinger forkerte? fordi nu siger min leder sådan."

Den amerikanske sociolog Arlie Hochschilds beskriver i artiklen "Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure" (1979), hvorledes der i samfundet synes at eksistere regler for, hvordan man bør og ikke bør føle. Disse følelsesregler er forbundet med en pligt til at føle noget bestemt ud fra visse normer. Normerne er betinget af, at omverdenen, gennem påmindelser, stiller krav om ændrede følelser, hvis en person overskrider normen. Dette betegner Hochschild som værende en sanktion af mis-feelings, der har til formål at regulere de uønskede, normbrydende følelser (Hochschild 1979:563f). I ovenstående udsagn giver socialarbejderen udtryk for at, der blandt nogle ledere i socialpsykiatrien eksisterer en holdning om, at man skal besidde en særlig psykisk robust personlighed, og at det er ildeset at udtrykke betænkeligheder ved at indgå i en potentielt voldelig situation. Dette kunne således indikere, at der i socialpsykiatrien eksisterer visse følelsesnormer, der udmøntes i regler, for

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

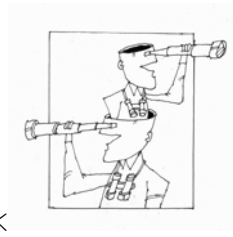
hvilke følelser, der er legitime, og hvilke følelser, der er illegitime. Dette kommer til udtryk i udsagn som "*det er lidt forbudt at være bange*". Det kan ydermere være et udtryk for en mis-feeling, når socialarbejderen beskriver, at en følelse af utryghed bliver reguleret, når den ekspliciteres til lederen.

I ovenstående udsagn beskriver socialarbejderen at vedkommende bliver usikker på sine risikovurderinger, efter lederen har været kontaktet.

Man kan således forestille sig, at når socialarbejdere foretager en vurdering af, om en situation udgør en risiko for vold, foretager de samtidig en afvejning af, om truslen udgør en stor nok risiko til, at de vil udsætte sig for ledelsesmæssig kritik og eventuelle sanktioner over det.

Sociologerne Rasmus Willig og Pelle Sørensen (2010) har på baggrund af et omfattende kvalitativt studie kortlagt en række umyndigheds- eller myndighedsgørende processer i det pædagogiske arbejdsfelt. Heri beskrives, hvorledes udtryk som: "*hvis du ikke kan lide lugten i bageriet*", benyttes af ledere som et sprogbrug for at afmontere kritik blandt de ansatte. Afmonteringen sættes i forbindelse med en generel neoliberal tendens til umyndiggørelse og er kendetegnet ved at den neutraliserer, afværger eller returnerer kritik uden at svare på den. Sætningen: "*jamen, så er du jo ikke egnet til at være i socialpsykiatrien*", kan således ses som en afmontering af kritik.

At kritik kan være et tegn på progressiv tænkning ekskluderes dermed helt, og kritikken rammes ind som negativ og retrospektiv. Det bliver således svært for socialarbejderne at holde fast i og bevare kritikken, efter den er blevet returneret med sætninger af denne slags. Det skyldes, at den er blevet vendt om mod den person, der har fremsat kritikken og således til introverte og individualiserende forhold (Willig & Sørensen 2010:192ff). I ovenstående bemærkningen ligger ydermere en indirekte trussel om sanktion, hvis personalet ikke lever op til de krav om effektivitet, der ligger i tiden. Denne holdning blandt nogle ledere kan formentlig presse nogle socialarbejdere til at positionere sig selv i situationer med risiko for vold, som de ellers ville vurdere var for farlig.

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

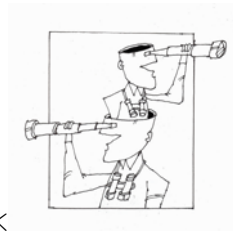
Arbejdet i socialpsykiatrien kræver dermed både, at socialarbejderen er villig til at indgå i situationer med risiko for vold og samtidig undertrykke følelser som frygt og utryghed. Det er således nærliggende at antage, at der i rekrutteringsprocessen bliver lagt særlig vægt på at ansætte socialarbejdere, der fremstår særligt psykisk robuste og risikovillige.

Vi møder en mur

Jens Guldager og Marianne Skytte (2013) fremhæver, at der i det sociale arbejde i dag eksisterer organisatoriske styringstræk, der giver anledning til dilemmaer og udfordringer. Herunder at mål og resultatstyring, de seneste årtier har vundet indpas i de offentlige organisationer. Ifølge Guldager og Skytte (2013) harmonerer effektivitetspresset, der udspringer af et fokus på konkurrenceevne og af den neoliberale diskurs, meget dårligt med det sociale arbejde, hvor mennesker med komplekse problemstillinger skal hjælpes (Guldager og Skytte 2013:513f). I følgende udsagn fra tredje interview, ligger en bekymring for, om socialarbejderne er blevet pålagt en rummelighed i socialpsykiatrien, som begynder at koste liv.

"Vores grænser inde i psykiatrien er rykket så meget og det er, fordi vi ved, at vi møder en mur, når vi vil have dem indlagt (...) Og det vil sige, at vi er blevet så rummelige, at det begynder at koste liv. "

I denne socialarbejders optik er den stramme finansielle styring således en direkte årsagsforklaring til stigningen af voldelige episoder i socialpsykiatrien. Denne socialarbejder synes ikke at mene, at rummeligheden bunder i etiske overvejelser i forhold til en symbolsk interaktionistisk forestilling om det gode sociale arbejde, men som en direkte konsekvens af den stramme centrale, finansielle styring, som bliver problematiseret af Guldager og Skytte.

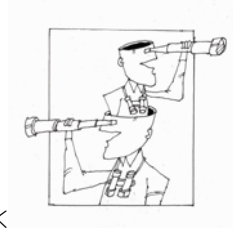
Diskussion og konklusion

Undersøgelsen viser, at der blandt socialarbejdere ikke er en dominerende opfattelse af hvilke risikofaktorer, der er særligt bekymrende og at risikoen for vold må forstås som et komplekst samspil mellem flere parametre., der relaterer til både den psykisk syge, konteksten og samspillet med personalet.

Undersøgelsen viser endvidere at socialarbejdere arbejder i et spændingsfelt af forskellige krav på forskellige niveauer. Helt overordnet forventes det, at socialarbejderne er effektive, ressourcebesparende og lever op til forskellige politiske målsætninger. Samtidig mødes de med krav om psykisk robusthed, undertrykkelse af mis-feelings og villighed til at indgå i potentielt farlige situationer. Sluttelig skal socialarbejderne varetage egne krav om bevarelse af deres faglige integritet og hensynet til egen sikkerhed. Det er således nærliggende at antage, at dette spændingsfelt kan lede til forskellige risikofyldte situationer med forskellige prioriteringer og således forskellige risikovurderinger til følge.

Undersøgelsen kan derved som helhed konkludere, at der ikke er tale om mangler i socialarbejdernes viden og forståelse, der kan løses gennem yderligere uddannelse i konflikthåndtering. Der er heller ikke tale om problemer, der forsvinder ved etableringen af specialiserede bosteder med øget tvangsforanstaltninger. Der er snarere tale om fundamentale problemer i forståelsen af det socialpsykiatriske felts grundlag og socialarbejdernes handlerum. Undersøgelsen peger derfor på et behov for en grundlæggende diskussion om hvilken retning socialpædagogikken skal bevæge sig hen imod, samt hvilken arbejdskultur der skal fremmes i socialpsykiatrien.

Anne-Sofie Aalborg. Cand. soc. i socialt arbejde. AC fuldmægtig i Arbejdsmarkedets Erhvervssikring. E-mail: sofieaa@gmail.com

Referencer

Bengtson, S.: Pedersen, L. (2012) Risiko for vold. PSYKOLOG NYT NR. 16

Ejrnæs, M.: Gregersen, L.: Johnsen, K.: Lykke, K.: Reventlow, S.: Stougaard, E. (2012) Risiko, risikovurdering, risikoformidling og helhedssyn. FoSo Arbejdspapir/Working Paper Series Nr. 10, 2012

Ejrnæs, M: Monrad, M. (2012) Vignetmetoden. Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling. Akademisk Forlag.

Frölich, I. Mejer A. Olufsen S. (2014). Vold i psykiatrien. FOA Kampagne og analyse

Guldager, J.: Skytte, M. (2013) Aktuelle fællestræk og udfordringer for socialt arbejde. I Guldager, Jens og Skytte, Marianne (red.): Socialt arbejde – teorier og perspektiver. København. Akademisk Forlag.

Hochschild, A.R (1979) Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure American Journal of Sociology. Vol. 85, No. 3

Hvidhjelm, J. (2015) Forebyggelse af aggression og vold på psykiatriske afsnit via struktureret risikovurdering – evaluering af Brøset Violence Checklist i Danmark. Det sundhedsvidenskabelige fakultet. Københavns universitet

Järvinen, M. : Mik-Meyer, N. (red.) (2012): ”Indledning: At skabe en professionel”. I Järvinen, Margaretha og Mik-Meyer, Nana (red.): At skabe en professionel. Ansvar og autonomi i velfærdsstaten.

Levin, I.: Trost, J. (2015) Symbolsk interaktionisme – hverdagslivets samhandling. I Hviid Jakobsen, Kristiansen, M.: Kristiansen, S. (red) Hverdagslivet. Sociologier om det upåagtede. København. Hans Reitzel forlag.

Parkinson, B. og Manstead, A.S.R. (1993) Making Sense of Emotion in Stories and Social Life. Lawrence Erlbaum Associates Limited

Social og Indenrigsministeriet (2016). Vold mod ansatte på botilbud. Velfærdspolitisk Analyse nr. 4.

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

Willig, R.: Sørensen, P. (2010) Kritik som etik – neoliberalt nysprog som umyndiggørelsesproces. I Aabro, C. (red) Pædagogers etik. BUPL. Forbundet for pædagoger og klubfolk. København.